

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.4.12.2023

Pani
Mariola Golińska
Kierownik Biblioteki
Gminna Biblioteka Publiczna
im. Błażeja Stolarskiego w Będkowie
ul. Reymonta 7 97-319 Będków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/23/003/LLO Funkcjonowanie samorządowych bibliotek publicznych w województwie łódzkim

10~

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminna Biblioteka Publiczna im. Błażeja Stolarskiego w Będkowie, ul. Reymonta 7 97-319 Będków
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariola Golińska, Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie ¹ , od dnia 11 sierpnia 2007 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja i realizacja zadań w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa i upowszechniania wiedzy oraz kultury. 2. Gromadzenie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych. 3. Prowadzenie gospodarki finansowej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 (do dnia zakończenia kontroli, tj. 15 grudnia 2023 r.), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art.2 ust. 2 Ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Joanna Nurkiewicz, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LLO/159/2023 z 6 listopada 2023 r.

(akta kontroli str.1 2)

¹ Dalej: Kierownik Biblioteki

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Gminna Biblioteka Publiczna im. Błażeja Stolarskiego w Będkowie prawidłowo realizowała cele statutowe i zadania w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz upowszechniania wiedzy i kultury.

Biblioteka prawidłowo udostępniała zbiory biblioteczne na miejscu oraz wypożyczała je na zewnątrz, dostosowując świadczone usługi do zmieniających się potrzeb użytkowników i pojawiających się możliwości technologicznych. Podejmowała również działania w celu zwiększenia posiadanych zbiorów i poszerzenia oferty dla czytelników.

Ewidencja zbiorów bibliotecznych prowadzona była prawidłowo, poza przypadkiem nieujęcia w ewidencji sumarycznej dowodu otrzymania w 2023 r., w drodze darowizny, 14 książek i niedokonania ich wyceny, co było niezgodne z postanowieniami § 4 ust. 1 oraz § 15 ust. 2 i 3 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych⁴. W Bibliotece pomimo upływu okresu pięciu lat nie przeprowadzono skontrum zbiorów co było niezgodne z art. 31 ust. 1 ww. rozporządzenia.

Gospodarka finansowa Biblioteki prowadzona była w oparciu o roczne plany finansowe, w których uwzględniono wszystkie przychody i koszty. Otrzymane dotacje podmiotowe i celowe zostały prawidłowo wykorzystane i rozliczone.

Biblioteka rzetelnie i terminowo sporządzała i przekazywała roczne sprawozdania K-03 do Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacje o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki do Urzędu Gminy w Będkowie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja i realizacja zadań w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa i upowszechniania wiedzy oraz kultury.

Opis stanu faktycznego

1.1 Gminna Biblioteka Publiczna im. Błażeja Stolarskiego w Będkowie utworzona została Uchwałą nr VI/3 5/2007 Rady Gminy w Będkowie z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie utworzenia Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie i nadania jej statutu⁶. Na mocy uchwały Biblioteka wchodząca uprzednio w skład Urzędu Gminy w Będkowie przekształcona została w samodzielny jednostkę organizacyjną - instytucję kultury. Uchwała zawierała wszystkie wymagane elementy określone w art. 11 ust. 2, zaś uchwalony przez Radę Gminy statut elementy wskazane w ust. 3 Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach⁷. W Statucie Biblioteki wskazano, że

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. Nr 205, poz. 1283. Dalej: rozporządzenie w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dz. Urz. Województwa Łódzkiego nr 237 poz. 2184 Zmieniona Uchwałą nr VII/38/07 Rady Gminy w Będkowie z dnia 19 czerwca 2007 r. zmieniająca uchwałę w sprawie utworzenia Gminnej Biblioteki oraz Uchwałą nr XXXVIII/140/09 Rady Gminy w Będkowie z dnia 31 sierpnia 2009 r. w sprawie nadania imienia Gminnej Bibliotece Publicznej w Będkowie oraz zmiany jej statutu.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 2393

Biblioteką kieruje Kierownik powoływany i odwoływany przez Wójta Gminy na czas określony lub nieokreślony (§ 8.1).

(akta kontroli str. 3-10)

Organizator Biblioteki nie powołał Dyrektora Biblioteki. W okresie objętym kontrolą, czynności polegające na kierowaniu Biblioteką i reprezentowaniu jej na zewnątrz wykonywała osoba zatrudniona w dniu 28 września 1990 r., tj. przed terminem przekształcenia Biblioteki w instytucję kultury, na stanowisku Kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie, na czas nieokreślony. Warunki zatrudnienia określone zostały w umowie o pracę na podstawie przepisów dotyczących pracowników samorządowych.

Wójt Gminy Będków poinformował, że w wyniku pewnego rodzaju niedopatrzenia Gmina Będków jako Organizator instytucji kultury wobec ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej nie powołała Dyrektora Biblioteki. Wójt Gminy Będków zobowiązuje się do podjęcia działań związanych z powołaniem Dyrektora Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie zgodnie z przepisami prawa. Wobec powyższego sporządzony będzie również dokument stanowiący powierzenie zarządzania instytucją kultury.

(akta kontroli str. 2, 347-348)

1.2 Rejestr Instytucji Kultury prowadzony przez Organizatora⁸ zawierał dane określone w art. 14 ust. 1a Ustawy o działalności kulturalnej⁹. Księga rejestrowa instytucji kultury była corocznie aktualizowana w części dotyczącej mienia instytucji kultury co do faktu złożenia do rejestru sprawozdania finansowego. W Dziale II księgi - Organizacja instytucji kultury, w części dotyczącej danych dyrektora instytucji kultury i jego zastępców lub oznaczenia osoby fizycznej, której powierzono zarządzanie instytucją kultury, wskazano dane Kierownika Biblioteki.

1.3 Zasady i warunki korzystania z biblioteki określał Regulamin nadany przez Kierownika Biblioteki w dniu 26 lutego 2018 r.¹⁰ w którym określone zostały:

- zasady korzystania z biblioteki, z uwzględnieniem przepisów o ochronie danych osobowych,
- zasady wypożyczania materiałów bibliotecznych (miejsce wypożyczenia, liczba woluminów wypożyczanych jednorazowo, okres wypożyczenia),
- zasady prolongaty terminu zwrotu materiałów bibliotecznych,
- zasady udostępniania zbiorów biblioteki w czytelnicy (prezencyjnie),
- zasady postępowania w przypadku zagubienia, uszkodzenia, zniszczenia materiałów bibliotecznych,
- zasady postępowania w przypadku przetrzymywania materiałów bibliotecznych po terminie,
- cennik opłat i usług za zagubienie, uszkodzenie, zniszczenie materiałów bibliotecznych, za przetrzymywanie książek ponad wyznaczone terminy.

Biblioteka zapewniała bezpłatne informacje biblioteczne, rzeczowe i bibliograficzne a sporadycznie kopiowanie materiałów, wypożyczenia materiałów audiowizualnych oraz wypożyczenia międzybiblioteczne w związku z czym w regulaminie nie określono zasad odpłatności za takie usługi.

(akta kontroli str. 16-19, 337-339)

⁸ <http://bip.bedkow.com.pl/groups/details/1311/rejestr-instytucji-kultury>

⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 194, ze zm. Dalej: ustawa o działalności kulturalnej

¹⁰ Zarządzenie wewnętrzne nr 2/2018 Kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie im. Błażeja Stolarskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu korzystania ze zbiorów i Internetu w Gminnej Bibliotece Publicznej w Będkowie im. Błażeja Stolarskiego

1.4 W okresie objętym kontrolą, w Bibliotece zatrudniona była jedna osoba na stanowisku Kierownika Biblioteki posiadająca wykształcenie średnie oraz ukończone studium bibliotekarskie.

Wójt Gminy Będków poinformował, że w strukturze Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie nie przewidziano potrzeby zatrudnienia przez Kierownika Biblioteki Zastępcy lub drugiego pracownika. Ewentualna nieobecność Kierownika Biblioteki nie spowodowała ograniczenia realizacji zadań statutowych.

(akta kontroli str. 20-21, 347-348)

Kierownik Biblioteki nie uczestniczyła w szkoleniach finansowanych ze środków Biblioteki a w planach finansowych nie zostały przewidziane środki na podnoszenie kwalifikacji zawodowych. W 2021 r. Kierownik Biblioteki uczestniczyła w jednym szkoleniu online *Projektowanie graficzne z wykorzystaniem aplikacji cyfrowych sfinansowanym w ramach programu Sieć na Kulturę w podregionie piotrkowskim* a w 2023 r. w czterech bezpłatnych szkoleniach¹¹ i jednej konferencji online¹².

Jak wynika z wyjaśnień Kierownika Biblioteki powodem braku w planach finansowych środków na szkolenia była niewielka kwota otrzymywanych dotacji. Kierownik Biblioteki nie zgłaszała Organizatorowi potrzeby zapewnienia środków na szkolenia, korzystając z nieodpłatnych szkoleń online.

(akta kontroli str. 20-21, 337-339)

1.5 Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 i 2022 r. oraz 30 września 2023 liczba zarejestrowanych użytkowników biblioteki była taka sama jak liczba aktywnych użytkowników i wynosiła odpowiednio 448, 429 i 310 osób, z czego w podziale na wiek: do lat pięciu: odpowiednio 39 i 37 i 12, od sześciu do 12: odpowiednio 84 i 78 i 38, od 13 do 15: odpowiednio 44 i 45 i 41, od 16 do 19: odpowiednio 46 i 44 i 27, od 20 do 24: odpowiednio 31 i 32 i 29, od 25 do 44: odpowiednio 65 i 64 i 63, od 45 do 60: odpowiednio 69 i 68 i 57 a powyżej 60 lat: odpowiednio 70 i 61 i 43.

Liczba wypożyczeń w 2021 r. i 2022 r. oraz trzech kwartałach 2023 r. wynosiła odpowiednio 10 499, 9 927 i 8 149 a udostępnień 437, 416 i 220. Udzielono odpowiednio 3 121 i 2 847 i 2 437 informacji bibliotecznych, rzeczowych i bibliograficznych. W ramach działalności kulturalno-oświatowej Biblioteka uczestniczyła odpowiednio w 193 wydarzeniach dla 2 540 osób, 197 wydarzeniach dla 3 075 osób oraz 173 wydarzeniach dla 3 042 osób. W wydarzeniach odbywających się bezpośrednio w Bibliotece wzięło udział odpowiednio 1 090, 1 280 oraz 880 osób. Organizowane były m.in., wystawy, spotkania okolicznościowe, zajęcia artystyczne, warsztaty, imprezy artystyczne, literackie i czytelnicze, imprezy kulturalno-rozrywkowe.

(akta kontroli str. 22-87,109)

1.6. W okresie objętym kontrolą, Biblioteka prowadziła działania propagujące czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży poprzez organizację różnego rodzaju lekcji bibliotecznych, akcji głośnego czytania, spotkań z książkami, oglądania bajek. Biblioteka brała również udział w programie *Mała Książka Wielki Człowiek*¹³.

W ramach działalności kulturalno-oświatowej w latach 2021 – 2023 organizowano imprezy artystyczno-literackie, pogadanki i dyskusje. Przeprowadzono zajęcia

¹¹ Jak poprawnie wypełniać sprawozdania GUS i Praca z małymi czytelnikami w dniu 5 stycznia 2023 r., Empatyczna Biblioteka miejscem dialogu rozwoju i wsparcia w dniu 10 lutego 2023 r. Dobór nowości wydawniczych do księgozbiorów dziecięcych w dniu 18 maja 2023 r. Analiza lokalnej strategii rozwoju w kontekście skutecznej jej realizacji – dobre praktyki w dniu 14 czerwca 2023 r.

¹² Biblioteka jako miejsce społeczne 11-12 kwietnia 2023 r.

¹³ Kampania społeczna *Mała książka – wielki człowiek* została dofinansowana przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa.

z programowania a w 2021 r. zajęcia w ramach programu *Sieć na Kulturę, Projektowanie Graficzne z wykorzystaniem aplikacji cyfrowych*¹⁴.

(akta kontroli str. 22-87, 117)

Biblioteka udostępniała zbiory biblioteczne na miejscu oraz wypożyczała je na zewnątrz. W Bibliotece zapewniono możliwość dostarczenia osobom niepełnosprawnym i przewlekle chorym książek do domu na zamówienie telefoniczne. W zbiorach biblioteki znajdowało się sześć książek dla osób z dysfunkcjami wzroku.

Umożliwiono również zapoznanie się z recenzjami, blogami i informacjami o nowościach wydawniczych na wskazanych stronach internetowych oraz skorzystanie na miejscu i wypożyczanie zbiorów multimedialnych, bibliografii regionalnej oraz czasopism bieżących.

Godziny pracy dostosowano do potrzeb osób pracujących i uczących się (dwa razy w tygodniu Biblioteka była czynna w godzinach od 10 do 18).

(akta kontroli str. 22-87, 110)

1.7 W okresie objętym kontrolą, Biblioteka w celu zwiększenia posiadanych zbiorów i poszerzenia oferty dla czytelników zakupiła 1 252 książki, z czego w 2021 r. 507 książek, w 2022 r. 551 książek a w 2023 r. (do 30 września) 194 książek, w tym w 2021 r. 244 książki a w 2022 r. 256 książek ze środków *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa Narodowego Programu Zakup nowości wydawniczych do bibliotek ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego*.

(akta kontroli str. 22-87)

Czytelnikom udostępniona została czytelnia internetowa, z której w 2021 r. i 2022 r. oraz trzech kwartałach 2023 r. skorzystało odpowiednio 171, 147 i 99 osób. Od lipca 2021 w Bibliotece istniała możliwość skorzystania z cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej *Academica* umożliwiającej korzystanie ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej.

Według stanu na koniec 2021 r. Biblioteka wyposażona była w siedem komputerów, w tym cztery podłączone do Internetu a na koniec 2022 r. i 30 września 2023 r. w 13 komputerów w tym siedem podłączonych (sześć komputerów Biblioteka otrzymała w 2022 r. w ramach programu *Sieć na Kulturę*).

Cztery komputery nabyte przez Bibliotekę w 2016 r. w ramach programu *Kraszewski. Komputery dla Bibliotek*, zostały zaewidencjonowane przez Urząd Gminy w Będkowie w ewidencji księgowej prowadzonej dla Biblioteki w dniu 6 grudnia 2023 r. tj. w trakcie trwania kontroli.

Jak wynika z informacji udzielonej przez Wójta Gminy Będków komputery nie zostały zaewidencjonowane na koncie wyposażenia z powodu omyłki.

(akta kontroli str. 22-87, 250-258, 330-332, 336, 347-348)

Ponadto Biblioteka wykorzystywała otrzymane w 2020 r. w ramach programu *Kraszewski. Komputery dla Bibliotek*¹⁵: dwa czytniki książek, monitor interaktywny służący do przeprowadzania lekcji bibliotecznych oraz dwa roboty edukacyjne służące do nauki programowania.

¹⁴ Projekt realizowany przez Fundację Wspierania Zrównoważonego Rozwoju w latach 2019 – 2023, celem projektów *Sieć na kulturę* było podniesienie kompetencji i kwalifikacji cyfrowych pracowników gminnych samorządowych instytucji kultury poprzez organizację szkoleń oraz dostęp do materiałów edukacyjnych, rozwijanie kompetencji cyfrowych dzieci i młodzieży w wieku 10-18, wyposażenie jednostek w sprzęt niezbędny do organizacji zajęć i warsztatów.

¹⁵ Program Instytutu Książki, którego celem było zapewnienie zrównoważonego dostępu do nowoczesnych technologii i wyrównywanie szans mieszkańców miejscowości w gminach o najniższych dochodach podatkowych na jednego mieszkańca poprzez wyposażenie bibliotek w tych gminach w nowoczesny sprzęt komputerowy

Biblioteka prowadziła również program *Weź książkę, przeczytaj – podaj dalej* umożliwiający wymianę pomiędzy czytelnikami książek niestanowiących własności Biblioteki.

(akta kontroli str. 22-87)

1.8 W okresie objętym kontrolą, Biblioteka nie zawierała umów ani porozumień z innymi instytucjami kultury oraz archiwami, przy czym prowadziła bieżącą współpracę z innymi bibliotekami gminnymi oraz biblioteką powiatową, w tym w zakresie informacji o posiadanych zbiorach. Biblioteka uczestniczyła w wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez inne podmioty, m.in. dożynkach, występach zespołu ludowego, projekcjach filmowych, przedstawieniach teatralnych.

(akta kontroli str. 22-87, 117, 337-339)

1.9 Biblioteka, zgodnie z przepisami art. 30 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej¹⁶ składała do GUS sprawozdania biblioteki na formularzu K-03. Dane zawarte w złożonych sprawozdaniach za rok 2021 i rok 2022¹⁷ odzwierciedlały stan faktyczny w szczególności w zakresie: danych identyfikacyjnych placówki bibliotecznej; posiadanej infrastruktury; pracowników oraz wielkości zbiorów i były zgodne z rejestrami prowadzonymi w systemie LIBRA i rejestrami pisemnymi, w szczególności ewidencją sumaryczną, księgami inwentarzowymi, kartami wypożyczeń.

(akta kontroli str. 22-109, 111-116, 119, 198-200)

1.10 Przy bibliotece nie działała rada biblioteczna lub inny organ o charakterze doradczym i opiniodawczym.

Jak wynika z wyjaśnień Kierownika Biblioteki nie było takiej konieczności ponieważ wszelkie sprawy omawiane były na Komisji oświatowej i budżetowej Rady Gminy, co zaspokajało potrzeby w zakresie funkcjonowania Biblioteki.

(akta kontroli str. 337-339)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Zakres działalności prowadzonej przez jednostkę był zgodny z zakresem określonym w dokumentach założycielskich. Określono zasady i warunki korzystania z biblioteki. Prawidłowo udostępniano zbiory biblioteczne na miejscu oraz na zewnątrz, jak również zaspokajano potrzeby oświatowe i kulturalne mieszkańców. Świadczone usługi dostosowywane były do zmieniających się potrzeb użytkowników i pojawiających się możliwości technologicznych. Umożliwiono korzystanie z komputerów i innych urządzeń w celach informacyjnych, naukowych oraz edukacyjnych. Rzetelnie sporządzano i przekazywano roczne sprawozdania K-03.

OBSZAR

2. Gromadzenie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych

Opis stanu
faktycznego

2.1 Na koniec 2021 i 2022 r. oraz na 30 września 2023 r. Biblioteka dysponowała księgozbiorem zawierającym odpowiednio 13 097 pozycji, 13 648 pozycji, 13 096 pozycji. W okresie objętym kontrolą, do księgi inwentarzowej wprowadzono 1 252 książki o łącznej wartości 31 554,85 zł, z czego w 2021 r. 507 zakupionych książek o wartości 12 354,55 zł, w 2022 r. 551 zakupionych książek o wartości 13 925,14 zł a w 2023 r. (do 30 września) 194 zakupionych książek o wartości 5 275,16 zł oraz 14 przekazanych w drodze darowizny. Zdjętych z ewidencji zostało łącznie 1 032 książek o łącznej wartości 1 623,84 zł, z czego w 2021 r. 272 książki o wartości 172,82

¹⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 773.

¹⁷ Sprawozdania biblioteki K-03 przekazane zostały w dniu 1 lutego 2022 r. i 2 lutego 2023 r.

zł¹⁸ a w 2023 r. 760 książek o wartości 1 451,02 zł¹⁹. Ponadto w latach 2021 - 2023 Biblioteka prenumerowała sześć tytułów czasopism bieżących i posiadała 31 egzemplarzy zbiorów specjalnych w postaci audiobooków.

Biblioteka gromadziła materiały biblioteczne dotyczące wiedzy o regionie oraz dokumentujące jego dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy w postaci książek²⁰, wycinków prasowych, prac magisterskich, referatów dotyczących kultury i historii Gminy, Władysława Reymonta²¹ oraz patrona Biblioteki Błażeja Stolarskiego.

(akta kontroli str. 22-108, 119, 198-200)

2.2 W okresie objętym kontrolą, Biblioteka dysponowała 17 miejscami dla czytelników. W pomieszczeniach Biblioteki nie zorganizowano miejsc dla osób z niepełnosprawnościami.

(akta kontroli str. 88-108)

2.3 - 2.5 Dla budynku, w którym znajdował się m.in. lokal Biblioteki, jego właściciel - Gmina Będków, nie sporządziła instrukcji bezpieczeństwa pożarowego, o której mowa w § 6 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów²², określającej m.in. warunki ewakuacji, ze wskazaniem kierunków i wyjść ewakuacyjnych.

Wójt Gminy Będków poinformował, że *instrukcja bezpieczeństwa pożarowego dla lokalu, w którym znajduje się Biblioteka jest obecnie w trakcie tworzenia. Termin zakończenia procedury związanej z ochroną przeciwpożarową wyznaczony jest na pierwsze dni stycznia 2024 roku.*

Z lokalu Biblioteki położonego na parterze budynku została zapewniona możliwość ewakuacji bezpośrednio na zewnątrz budynku drzwiami oznakowanymi jako wyjście ewakuacyjne. Droga do wyjścia była oświetlona, dobrze widoczna i łatwo dostępna.

W okresie objętym kontrolą, w Bibliotece nie były przeprowadzane przez organy zewnętrzne kontrole związane z bezpieczeństwem wewnętrznym i zewnętrznym.

Lokal Biblioteki wyposażony był w ogólną instrukcję przeciwpożarową oraz gaśnicę posiadającą ważne badanie techniczne. Miejsce usytuowania gaśnicy zostało oznakowane.

(akta kontroli str. 335, 347-348)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Biblioteka prawidłowo gromadziła zbiory biblioteczne i dysponowała utrzymującym się na podobnym poziomie księgozbiorem ok. 13 tys. książek. Corocznie na zakup książek przeznaczano ok. 6% otrzymywanej dotacji podmiotowej a w latach 2021 – 2022 pozyskano dodatkowo na ten cel środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, co pozwoliło na nabycie 500 książek. Biblioteka gromadziła materiały biblioteczne dotyczące wiedzy o regionie oraz dokumentujące jego dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy.

¹⁸ Protokół ubytków w sprawie selekcji księgozbioru i wyłączenia książek nie wypożyczonych od ponad 10 lat i zniszczonych nr 71/2021 z dnia 8 kwietnia 2021 r.

¹⁹ Protokół ubytków w sprawie selekcji księgozbioru i wyłączenia książek nie wypożyczonych od ponad 10 lat i zniszczonych nr 72/2023 z dnia 2 czerwca 2023 r.

²⁰ 257 pozycji

²¹ Ze względu na położony na terenie Gminy dworek, w którym mieszkał pisarz.

3. Prowadzenie gospodarki finansowej

3.1 Na mocy porozumienia zawartego w dniu 31 grudnia 2019 r. pomiędzy Gminą Będków a Biblioteką o wspólnej obsłudze na podstawie art. 10a Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym²³, sprawy z zakresu rachunkowości i sprawozdawczości, prowadzenie dokumentacji finansowo-księgowej, obsługa kadrowo-płacowa, realizowanie wspólnych zamówień na dostawy, poprzez przygotowanie i przeprowadzenie postępowań o udzielenie zamówień publicznych w zakresie m.in. zakupu opału i energii elektrycznej, gromadzenie i przechowywanie dokumentacji finansowo-księgowej powierzone zostało z dniem 1 stycznia 2020 r. Urzędowi Gminy Będków.

(akta kontroli str. 121-122)

W okresie objętym kontrolą, obowiązywała polityka rachunkowości, opracowana przez Urząd Gminy w Będkowie i zatwierdzona przez Kierownika Biblioteki w dniu 5 września 2019 r.²⁴. Polityka zawierała elementy określone w art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁵ za wyjątkiem określenia wersji oprogramowania wykorzystywanych systemów komputerowych i daty rozpoczęcia ich eksploatacji (art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. c ustawy). Polityka nie została zatwierdzona przez Wójta Gminy jako kierownika jednostki obsługującej.

Wójt Gminy Będków poinformował, że *Zarządzeniem Nr 94/2023 Wójta Gminy Będków z dnia 14 grudnia 2023 roku wprowadzono politykę rachunkowości dla Gminnej Biblioteki Publicznej, która została zatwierdzona przez Wójta Gminy. W Zarządzeniu uzupełniono i wpisano daty rozpoczęcia eksploatacji systemów komputerowych wykorzystywanych w GBP, natomiast nie określono wersji oprogramowania z uwagi na fakt, że ulega ona zmianie przy każdorazowej aktualizacji danego oprogramowania.*

(akta kontroli str. 123-175, 347-348)

3.2 – 3.3 Gospodarka finansowa Biblioteki w okresie od 2021 r. do 30 września 2023 r. prowadzona była w oparciu o roczne plany finansowe, których projekty przekazywane były do Gminy Będków wraz z wnioskami o udzielenie dotacji podmiotowych.

Plany finansowe Biblioteki zatwierdzane i aktualizowane były na mocy Zarządzeń Kierownika Biblioteki odpowiednio w dniu 4 stycznia 2021 r.²⁶, 5 stycznia 2022 r.²⁷ w dniu 2 stycznia 2023 r.²⁸. Plany zawierały wymagane elementy określone w art. 31 ustawy o finansach publicznych, za wyjątkiem tych, których nie planowano i nie ponoszono w okresie objętym kontrolą.

W planach finansowych uwzględnione zostały wszystkie źródła przychodów w łącznej kwocie odpowiednio 106 237,30 zł, 109 735 zł i 120 119,04 zł z czego:

²³ Dz.U. z 2023 r. poz.40, ze zm.

²⁴ Zarządzenie nr 3/2019 Kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie z dnia 5 września 2019 r. w sprawie wprowadzenia dokumentacji przyjętych zasad (polityki) rachunkowości w Gminnej Bibliotece Publicznej w Będkowie

²⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

²⁶ Zarządzenie nr 1/2021 Kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie z dnia 4 stycznia 2021 r. w sprawie zatwierdzenia planu finansowego na rok 2021 ze zmianami wynikającymi z Zarządzeń: nr 2/2021 z dnia 4 maja 2021 r., nr 4/2021 z dnia 20 października 2021 i nr 5/2021 z dnia 28 grudnia 2021 r.

²⁷ Zarządzenie nr 1/2022 Kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie z dnia 5 stycznia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia planu finansowego na rok 2022, ze zmianami wynikającymi z Zarządzeń: nr 2/2022 z dnia 2 sierpnia 2022 r., nr 3/2022 z dnia 14 listopada 2022 r. i nr 4/2022 z dnia 30 grudnia 2022 r.

²⁸ Zarządzenie nr 1/2023 Kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Będkowie z dnia 2 stycznia 2023 r. w sprawie zatwierdzenia planu finansowego na rok 2023, ze zmianami wynikającymi z Zarządzeń: nr 2/2023 z dnia 4 kwietnia 2023 r., nr 3/2023 z dnia 31 października 2023 r.

- dotacje podmiotowe od Organizatora w wysokości odpowiednio 100 tys. zł, 103 tys. zł i 120 tys. zł,
- dotacje ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z budżetu państwa w wysokości 6 tys. zł w 2021 r. i 6,5 tys. zł w 2022 r.,
- pozostałe przychody (przychody z tytułu zryczałtowanego wynagrodzenia płatnika z tytułu terminowego wpłacania podatków pobranych na rzecz budżetu państwa przyznane zgodnie z treścią art. 28 Ordynacji podatkowej w wysokości odpowiednio 14 zł, 15 zł i 15 zł,
- wolne środki (niewykorzystane środki z roku poprzedniego) w wysokości odpowiednio 223,30 zł, 220,29 zł i 104,04 zł).

(akta kontroli str. 176-197)

Na koniec 2021 r. i 2022 r. oraz 30 czerwca 2023 r. Biblioteka poniosła koszty działalności w wysokości odpowiednio 106 017,01 zł (z zaplanowanych 106 237,30 zł), 109 631 zł (z zaplanowanych 109 735,29 zł) i 58 929,33 zł (z zaplanowanych 120 119,04 zł), z czego:

- na wynagrodzenia w wysokości odpowiednio 64 223 zł (plan 64 300 zł), 69 635,29 zł (plan 69 640 zł) i 39 259 zł (plan 83 889 zł),
- na ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia w wysokości odpowiednio: 13 367,36 zł (plan 13 380 zł), 14 217,46 zł (plan 14 218 zł), 8702,11 zł (plan 15 080 zł),
- na delegacje pracownicze w wysokości odpowiednio: 125,40 zł (plan 130 zł), 83,60 zł (plan 84 zł), 202,80 zł (plan 350 zł),
- na zakup książek w wysokości odpowiednio: 12 354,55 zł (plan 12 360 zł), 12 146 zł (plan 12 150 zł), 5176,37 zł (plan 7 000 zł),
- na zakup materiałów i wyposażenia w wysokości odpowiednio: 10 503,31 zł (plan 10 617,30 zł) i 8 111,13 zł (plan 8 203,29 zł), 3 993,05 zł (plan 8 000,04 zł),
- na usługi pozostałe w wysokości odpowiednio: 4 726,81 zł (plan 4 740 zł), 4 708,88 zł (plan 4 710 zł), 1 596 zł (plan 5 000 zł),
- pozostałe koszty rodzajowe w wysokości odpowiednio: 706,58 zł (plan 710 zł), 728,89 zł (plan 730 zł), 0 zł (plan 800 zł).

W latach 2021-2023 (do 30 września) Biblioteka nie dokonywała wydatków majątkowych.

(akta kontroli str. 300-314)

3.4 - 3.5 Biblioteka prowadziła ewidencję materiałów bibliotecznych polegającą na ujęciu wpływów i ubytków w sposób umożliwiający identyfikację tych materiałów oraz na ujęciu ilościowym i wartościowym ich stanu i zachodzących w nim zmian. W okresie objętym kontrolą, wpisy do ewidencji dokonywane były w:

- sumarycznej ewidencji wpływów, w której zapisy w poszczególnych pozycjach obejmowały grupę materiałów objętych jednym dowodem wpływu, prowadzonej w formie odrębnego rejestru,
- księgach inwentarzowych prowadzonych w systemie LIBRA,
- sumarycznej i szczegółowej ewidencji ubytków prowadzonych w formie odrębnego rejestru.

Nie dokonywano wpisów w księdze inwentarzowej zbiorów audiowizualnych prowadzonej w formie odrębnego rejestru.

Biblioteka prawidłowo prowadziła księgi inwentarzowe. Karty księgi inwentarzowej, uzyskiwane w formie wydruku z komputerowej bazy danych, zostały opatrzone kolejnym numerem strony, a zapisy - uszeregowane według kolejnych, rosnących numerów inwentarzowych.

(akta kontroli str. 111-116, 119, 198-200)

20

Oryginały dowodów zakupu materiałów bibliotecznych przekazywane były do Urzędu Gminy w Będkowie prowadzącym obsługę finansowo-księgową Biblioteki a ich kopie gromadzone były w Bibliotece w kolejności chronologicznej.

Prowadzona, w okresie objętym kontrolą, ewidencja materiałów bibliotecznych była zgodna z dowodami wpływów i ubytków (fakturami za materiały zakupione, protokołami komisji w sprawie ubytków dla materiałów wycofanych ze zbiorów w wyniku selekcji), za wyjątkiem dowodu wpływu 14 książek przekazanych Bibliotece w 2023 r. w drodze darowizny²⁹, na którym nie została podana ich wartość a sam dowód wpływu nie został ujęty w ewidencji sumarycznej (szczegółowy opis w punkcie stwierdzone nieprawidłowości) .

Finansowo-księgową ewidencją wpływów i ubytków prowadzona była przez Urząd Gminy w Będkowie. Wartość zbiorów wykazywana w ewidencji sumarycznej była uzgadniana z saldem konta 014 - wartością wykazywaną na koncie ewidencji majątkowej. Na koniec 2020 i 2021 r. sporządzone zostały zestawienia liczby i wartości zinwentaryzowanych jednostek ewidencyjnych oraz zestawienia materiałów zarejestrowanych w rejestrach ubytków zawierające ich liczbę i wartość zgodną z prowadzoną ewidencją.

(akta kontroli str. 119, 201-202)

Pomimo upływu pięciu lat od daty zakończenia poprzedniej kontroli zbiorów, w Bibliotece nie przeprowadzono kolejnego skontrum, czym naruszono art. 31 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (szczegółowy opis w punkcie stwierdzone nieprawidłowości) .

3.6 W okresie objętym kontrolą, biblioteka otrzymała dotacje podmiotowe na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizowanych zadań statutowych, w tym na utrzymanie i remonty obiektów w wysokości: 100 tys. zł, 103 tys. zł i 120 tys. zł. stanowiące odpowiednio 94,1%, 93,9%, 99,9% wszystkich zaplanowanych przychodów.

Jak wynika w wyjaśnieniu Kierownika Biblioteki kwota dotacji powoduje konieczność oszczędzania na zakupach książek, wyposażenia, ponieważ po odjęciu kosztów wynagrodzenia do wykorzystania na działalność statutową pozostaje niewielka kwota, ok. 30 % dotacji. Kwestia ta była poruszana na komisjach Rady Gminy, podobnie jak kwestie konieczności zapewnienia odpowiednich warunków lokalowych i modernizacji budynku.

(akta kontroli str. 203-214, 337-339)

W 2021 r. i 2022 r. Biblioteka na mocy umów zawartych z Biblioteką Narodową w Warszawie na dofinansowanie zadania w ramach *Programu Wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 Priorytet I Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek Interwencji 1.1 Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego* otrzymała odpowiednio 6 tys. zł i 6,5 tys. zł³⁰. Dotacje zostały wykorzystane i rozliczone zgodnie z postanowieniami zawartych umów. W 2021 r. na realizację zadania Biblioteka wydatkowała łącznie 12 354,55 zł z czego 6 000 zł stanowiło dofinansowanie, a 6 354,55 zł wkład własny. W 2022 r. Biblioteka wydatkowała łącznie 13 925,14 zł z czego 6 500 zł stanowiło dofinansowanie, a 7 425,14 zł wkład własny. Zakupiono łącznie odpowiednio 507 i 551 książek w tym 244 i 256 ze środków stanowiących dofinansowanie.

(akta kontroli str. 215-238)

²⁹ Protokół darów 1/2023 z dnia 28 września 2023 r.

³⁰ Umowa nr Z-1.07210.0756.2021 z dnia 14 października 2021 r. oraz umowa nr Z-1.07210.0756.2022 z dnia 11 lipca 2022 r.

3.7 - 3.8 W okresie objętym kontrolą, w Bibliotece nie wystąpiły należności oraz zobowiązania wymagalne. Dane zawarte w sprawozdaniach Rb-N i Rb-Z (za IV kwartał 2021 r. i 2022 r. i za III kwartał 2023 r.) zostały wykazane zgodnie z danymi zawartymi w ewidencji księgowej. Sprawozdania te zostały sporządzone przez Urząd Gminy Będków w terminach przewidzianych dla samorządowych instytucji kultury³¹ i zatwierdzone przez Wójta Gminy za wyjątkiem sprawozdań za IV kwartał 2021 r., które zostało zatwierdzone przez Kierownika Biblioteki wbrew przepisom art. 53 ust. 5 Ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którymi kierownik jednostki obsługującej, o której mowa w art. 10b ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, jest odpowiedzialny za gospodarkę finansową oraz rachunkowość i sprawozdawczość jednostki obsługiwanej, o której mowa w art. 10a pkt 1 i 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w zakresie obowiązków powierzonych porozumieniem.

Jak poinformował Wójt Gminy Będków począwszy od roku 2022 wszystkie sprawozdania są podpisywane przez Wójta Gminy Będków, wcześniejsze omyłkowo zatwierdzane były przez Kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej.

(akta kontroli str. 239-249, 276-280, 347-348)

3.9 Wydatki na zakup towarów i usług w latach 2021-2023 dokonywane były zgodnie z planem finansowym. Żaden z wydatków nie przekroczył kwoty 130 000 zł, o której mowa w art. 37a ustawy o działalności kulturalnej i w art. 2 Ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych³². Dwa największe wydatki na zakup materiałów, ujęte w ewidencji księgowej, dotyczyły zakupu książek i zostały udokumentowane dowodami księgowymi w postaci Faktur VAT na kwoty 3155,68 zł oraz 3458,26 zł³³. Zakupy książek, dokonane zostały w oparciu o najlepsze zaoferowane warunki sprzedaży, ustalone przez Kierownika Biblioteki w wyniku rozeznania internetowego i telefonicznego przeprowadzonego u dostawców książek.

(akta kontroli str. 268-275, 281-299)

3.10 W okresie objętym kontrolą, Biblioteka w terminie do dnia 31 lipca roku budżetowego składała informacje o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze³⁴ oraz w terminie do dnia 28 lutego roku następującego po roku budżetowym - sprawozdanie roczne z wykonania planu finansowego jednostki³⁵. Dokumenty te uwzględniały stan należności i zobowiązań i zostały sporządzone w szczególności odpowiadającej planom finansowym.

(akta kontroli str. 300-314)

3.11. W okresie objętym kontrolą, Biblioteka użytkowała lokal na podstawie umów zawartych z Gminą Będków, w których określono warunki i termin użytkowania pomieszczeń. Biblioteka nie udostępniała powierzonej powierzchni i mienia.

(akta kontroli str. 315-326)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W ewidencji sumarycznej wpływów nie został ujęty dowód wpływu do Biblioteki 14 książek otrzymanych w 2023 r. w drodze darowizny a dodatkowo na dowodzie tym nie została podana wartość tych książek. Było to niezgodne z § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych zgodnie,

³¹ Za III kwartał – nie później niż 14 października po upływie okresu sprawozdawczego, za IV kwartał – nie później niż 6 lutego (37 dni) po upływie okresu sprawozdawczego;

³² t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1605

³³ Faktura VAT Sprzedaży nr 2021/10/FS/LD1/300 z dnia 19 października 2023 r. Faktura VAT Sprzedaży nr 2023/01/FS/LD1/39 z dnia 30 stycznia 2023 r.

³⁴ W dniach: 23 lipca 2021 r., 25 lipca 2022 r., 5 lipca 2023 r.

³⁵ W dniach: 26 stycznia 2022, 31 stycznia 2023 r.

z którym sumaryczna ewidencja wpływów polega na wstępnym ujęciu ewidencyjnym wszystkich materiałów wpływających do biblioteki bez względu na źródło ich wpływu oraz § 15 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia zgodnie, z którym jeżeli dowód wpływu obejmuje materiały, które mają być przedmiotem ewidencji szczegółowej, przy każdej jednostce ewidencyjnej należy podać jej wartość. W przypadku materiałów otrzymanych bezpłatnie i nieposiadających informacji o cenie jest to bieżąca szacunkowa wartość nabycia, ustalona na podstawie okresowej wyceny opracowanej komisyjnie i zatwierdzonej przez kierownika biblioteki.

Jak wynika z wyjaśnień Kierownika Biblioteki przyczyną powstania nieprawidłowości było przeoczenie. Nieprawidłowość została usunięta w trakcie trwania kontroli.

(akta kontroli str. 119-120, 327-329, 333-334, 340-341)

2. W Bibliotece, wbrew obowiązki określone w art. 31 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych, pomimo upływu pięciu lat od ostatniego skontrum, które miało miejsce w sierpniu 2016 r. nie przeprowadzono kolejnego skontrum materiałów bibliotecznych.

Jak wynika z wyjaśnień Kierownika Biblioteki przeprowadzenie skontrum zaplanowano na początek 2024 r. Nieprzeprowadzenie skontrum wynikało z dużej ilości obowiązków, konieczności przeprowadzenia skontrum ręcznie co jest bardzo czasochłonne (ze względu na fakt że nie wszystkie książki są ujęte w systemie Libra) co wiązało by się z zamknięciem Biblioteki na czas jego przeprowadzania. Ostatnie skontrum, przeprowadzane przez cztery osoby trwało miesiąc.

(akta kontroli str. 337-339)

OCENA CZĄSTKOWA

W przyjętych planach finansowych na lata 2021-2023 oraz ich aktualizacjach uwzględniono wszystkie przychody i koszty. Biblioteka prawidłowo wykorzystała i rozliczyła otrzymane dotacje podmiotowe i celowe. Prawidłowo sporządzono i przedłożono do zatwierdzenia Organizatorowi informację o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki. Biblioteka prawidłowo ewidencjonowała materiały biblioteczne oraz prowadziła księgi inwentarzowe posiadanego księgozbioru za wyjątkiem materiałów otrzymanych w 2023 r. w drodze darowizny. Nie przeprowadzono skontrum zbiorów pomimo upływu pięciu lat od daty dokonania poprzedniej kontroli zbiorów.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wnioski

1. Przeprowadzenie skontrum materiałów bibliotecznych, poprzez porównanie zapisów inwentarzowych ze stanem faktycznym materiałów oraz wyjaśnienie różnic między zapisami ewidencyjnymi a stanem faktycznym zbiorów oraz ustalenie ewentualnych braków.

20 ~

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 19 stycznia 2024 r.

Kontroler
Joanna Nurkiewicz
Doradca prawny

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Piotr Walczak

podpis